

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ЕТИКА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО“ ОД ПРОФ. Д-Р ТРАЈЧЕ
СТОЈАНОВ, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 1602-1103 од 165. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 10.12.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Дејан Донеv, Филозофски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
 - проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
- за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „**Етика во образованието**“ од проф. д-р Трајче Стојанов, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Поднесениот ракопис „*Етика во образованието*“ од проф. д-р Трајче Стојанов, како наставно помагало-учебник по предметот Етика во образованието, е наменет за студентите на Факултетот за образовни науки од насоките Педагогија, Предучилишно воспитание и Одделенска настава, каде што истиот се изучува со фонд на часови 2+1+1 на секоја од насоките, како и на студентите од Доквалификација (Специјалистички студии), исто така од Факултетот за образовни науки, како избран предмет. Со тоа, ракописот „*Етика во образованието*“ претставува соодветно и целосно покривање на потребите од наставната програма за студиските програми на којашто е наменет, давајќи им ги основните знаења и вештини од областа, потребни како за време на нивните студии, така и во нивниот иден професионален развој, како активни чинители на образовниот систем на нашата држава.

Значење на предметот кој се обработува во ракописот: Напишан со методолошка коректност, висока научна акрибичност и стилска особеност, ракописот претставува значаен влог во корпусот филозофски дисциплини, особено во т.н. професионални етики, кои и онака се ретки на нашите простори. Со учебникот „Етика во образованието“ студентите, но и пошироката академска и научна јавност, добиваат важен водич во оваа важна гранка на етиката. Сите практични и професионални етики се особено важни не само за теориската мисла кај нас, туку и за професионалниот развој на поединците на кои им се наменети. Нивната практична димензија омеѓува важен простор и претставуваат неопходен услов за професионализацијата и регулацијата на секоја важна професија, особено на учителската. Развојот на професионални стандардни и професионална етика за наставничката професија претставуваат ургентна потреба кај нас, а овој ракопис, таа потреба ја задоволува на најдобар можен начин.

Податоци за обемот на ракописот: Проблематиката што е предмет на обработка е претставена во текст од вкупно 252 страници, од кои на 240 страници е претставен основниот текст, на 2 страници се сместени 33 релевантни библиографски единици, од монографски единици, периодични списанија, статии и интернет страници, домашна и странска литература, што ги покрива подрачјата што се третирани во трудот. На една страница е претставена содржината на книгата и на 9 страници има два прилози. Трудот е пишуван во А4 формат со единечен проред, употребен е фонд Arial, големина на буквите 12. Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Според нашите сознанија, освен скриптата од истиот автор, учебник од областа на етика во образованието на просторот на македонското образование и наука до сега немало. Со тоа, овој текст пополнува навистина значајно место во областа на т.н. професионални етики, а за што очигледно има несомнена потреба. Се разбира, овој ракопис е само прв чекор и поттик за истражувања не само од оваа област, туку и во областа на останатите практични и нормативни етики. Со тоа, овој прирачник за наставничката професија, во случајов се покажува како важен темелник кој ја омеѓува потребата од корисен нормативен водач не само за студентите на факултетите за обука на наставници, туку и на професионалната, стручната и научната јавност, која во овој текст може да ја најде научната и стручна вредност од областа на применетите етики.

Краток опис на содржината: На 252 страници, со евидентно користење на најновите сознанија од областа, соодветно поткрепено со цитати, референци и библиографски единици, авторот проф. д-р Трајче Стојанов ги исцртува основите на оваа научна област. Етиката во наставничката професија е важна професионална етика од која до сега не беа приопштени сознанијата на македонската научна и стручна јавност. Авторот тоа го прави на еден едноставен начин, дедуктивно изведувајќи ја од општата теориска рамка исцртана во текстот. Имено, откако во текстот е исцртан просторот на општите етички поставки на науката во првата и втората глава, авторот се концентрира на нормативните, т.е. практичните и применетите етики, за да последната глава ја резервира за професионалната етика, т.е. етиката во наставничката професија.

Така, во првата глава насловена **Основи на етиката** авторот проф. д-р Трајче Стојанов дава увид на важни и релевантни теми за разјаснување на поимот и предметот на етиката како наука, но и на нејзиното место, улога и значење за наставничката професија. Па така, во оваа прва глава, на почетокот се дефинира и утврдува поимот и предметот на науката, потоа се даваат основните етички категории, но и се лоцира односот на етиката со другите области кои го регулираат човековото поведење, како обичаите или правото, но и се мапира односот на етиката со психологијата и педагогијата и моралното воспитување. Од ова е евидентно дека дури и во овој општ дел, етиката како наука се третира од аспект на потребите на наставничката професија, што го прави ракописот близок до оние за кој е наменет. Од тие причини во овој прв, општ дел има отстапено простор и за фазите на развој на моралноста во теориите на Пијаже и Колберг, како и за некои од аспектите на она што се нарекува морално воспитување.

Втората глава се однесува на **Поделбата и гранките на етиката**, каде што сосема коректно се упатува на воспоставената поделба на теориска и практична етика, при што е направена и дополнителна потподелбата во оваа глава на нормативната етика, на општа нормативна и практична, т.е. применета етика, со што е отворен простор за прецизно лоцирање на професионалната етика, што се обработува во следната, третата глава насловена како **Професија и професионални етики**. Овде се дадени најпрвин некои општо-теориски одредби и карактеристики на професијата како таква воопшто, за во второто поглавје да се наведат и накратко обработат некои професионални етики (новинарска етика, медицинска етика) и на крај да се конкретизира во наставничката професија, т.е. наставничка етика.

Четвртата глава е резервирана за **Основите на наставничката етика**, каде што конкретно, низ шест поглавја и два прилога, се исцртани основните градбени елементи на наставничката професија и нејзините етички димензии. Првото поглавје зборува за наставничката професија како регулирана професија која има потреба од соодветна професионална етика. Откако е утврдена таа потреба, второто поглавје ги анализира и наведува професионалните вредности на наставничката професија, од нејзиното место и улога во меѓународните организации и стандарди (УНЕСКО), до домашните состојби и правни регулативи. Следното поглавје од оваа глава тематизира многу важен проблем за професионалниот и моралниот лик на наставникот, каде што се обработуваат професионалните и етичките стандарди до кои треба да се држи еден наставник за да го изгради соодветниот морален лик. Во четвртото поглавје од оваа глава, авторот проф. д-р Трајче Стојанов се осврнува на некои ситуации и проблеми во наставничката професија кои погледнати од аголот на етиката наука добиваат сосема ново значење и се гледаат во

сосема ново светло. Така, одеднаш „оценувањето“ станува етички релевантен проблем, како и „тестирањето“, а да не зборуваме за поимот „дисциплина“ или „наградата“ и „казната“... Сето ова придонесува за сензибилизирање на идните наставници за ситуациите во кои ќе се најдат да можат да ги погледнат во светло на етиката и моралната димензија. Исто така, со следното поглавје им се дава значајна алатка во рацете на наставниците за помагање во разрешување на дилемите и проблемите со кои се соочуваат учениците, децата и адолесцентите. За оние пак наставници кои имаат намера да вршат истражувања од областа на образовните науки, следното поглавје дава значајни инструкции за тоа кои се „моралните импликации и етичките стандарди во истражувањето во образованието“.

Двата прилози приведени на крајот од овој ракопис претставуваат вреден конкретен морален патоказ за секој припадник на наставничката професија: од тоа каков специфичен бон-тон и однесување треба да има еден наставник (етикеција на професијата), па до етичкиот кодекс до кој треба да се придржува.

Врз основа на гореизнесеното, рецензентите на ракописот „Етика во образованието“ од авторот проф. д-р Трајче Стојанов го донесуваат следниов

ЗАКЛУЧОК

Општата научна, стручна и педагошка оценка на трудот е дека истиот претставува не само потреба на студентите, на стручната и научната јавност, туку дека тоа претставува и вредно научно-стручно дело кое ќе биде од голема полза и на пошироката научна јавност не само заради својата содржина, туку и заради своите изразени методолошки, научни и педагошки квалитети. Формално-логички коректен, методолошки доследен и содржински инспиративен, ракописот „Етика во образованието“ е вредно, не само учебно помагало, туку и научно-стручно дело кое пополнува значајна празнина во македонската наука.

Оттука, Резензентската комисија има особена чест и задоволство да го препорача издавањето на ракописот „Етика во образованието“ од проф. д-р Стојанов Трајче како учебник за потребите на студентите на ФОН, без никакви додатни потреби за промени и интервенции во текстот.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Дејан Донеv, с.р.

Проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева, с.р.

*Рецензијата ја подготвуваат најмалку двајца наставници од потесната научна област од која е ракописот (учебник, скрипта или учебно помагало). Рецензентите ги избира наставно-научниот совет на факултетот. Ако рецензентите во рок од 3 (три) месеци не ја поднесат рецензијата, наставно-научниот совет на факултетот, избира други рецензенти, при што не може да остане член од првобитниот состав. Рецензиите за ракописот се објавуваат во Универзитетски билтен.